THƯ VIỆN T... CẦN THƠ
VV 4953
1991

...HỘI VŨ XUÂN VINH - VÕ QUANG

ĐẠO ĐỨC

4

thuongmaitruongxua.vn

thuongmaitr

B510 TH

BÙI THỊ HỘI - VŨ XUÂN VINH - VÕ QUẢNG

ĐẠO ĐỨC
4

PHÒNG VHTT & TDTT
THÀNH PHỐ CẦN THƠ
THƯ VIỆN

truongxua.vn

Nhà xuất bản Giáo dục * 1990

thuongmaitr

Biên soạn : BÙI THỊ HỘI
VŨ XUÂN VINH
VÕ QUẢNG
Biên tập : NGUYỄN NGỌC NHỊ
Minh họa tranh : QUỐC VIỆT
Sửa bản in : ĐỖ THU THẢO

BÀI 1

KIÊN TRÌ, BỀN BỈ HỌC TẬP

Truyện kể

TRẠNG SÁCH ĐI HỌC

Ở làng Long Động huyện Nam Sách tỉnh Hải Hưng, ai cũng gọi Mạc Đĩnh Chi là Trạng Sách. Chi được dân gọi là trạng từ trước khi đỗ Trạng nguyên. Tiếng tăm của Chi lan truyền khắp vùng từ khi chưa đi học. Lúc ấy, thấy các bạn cùng tuổi đến trường, Chi thường lén theo. Thầy giảng sách

truongxua.vn

ở trong nhà, Chi đứng nép ngoài hiên, nghe đâu thuộc đấy. Tất nhiên Chi thuộc lời, còn mặt chữ thì chịu. Chi tìm cách đổi lấy chữ của bạn.

Làng Long Động nằm bên sông Kinh Thầy. Sông có lắm cá. Chi thường lặn lội bắt cá. Chi mang cá đến đổi cho bạn, mỗi con cá Chi đổi lấy một chữ. Đổi vài hôm các bạn đã hết cả chữ. Chi làm được thơ, thơ về vạn chài ven sông Kinh. Các thầy đồ từ đấy nhận Chi vào học. Chi rất sung sướng. Chi đi học rất đều. Đi chăn trâu, Chi rủ bạn chơi trò đố chữ. Nằm duỗi thẳng tay chân là chữ gì ? Chữ "đại" đấy. Ngồi gác chân lên đầu gối là chữ gì ? Chữ "ngũ", bắt chân chữ ngũ mà ? Trâu no cỏ, bài cũng ôn xong. Chi sáng trí, sử kinh đều thuộc. Lúc đầu Chi viết chữ quá xấu, nghe các bạn chê "người sao, chữ vậy" Chi khổ tâm lắm. Chi quyết tâm tập viết để đạt cả văn hay, chữ tốt.

Lớn lên Mạc Đĩnh Chi đỗ cao, nổi tiếng về tài ứng đối. Nhiều câu đối rất hay của Mạc Đĩnh Chi còn được lưu truyền đến tận ngày nay.

thuongmaitr

Dựa theo **Nguyễn Văn Đức**

Câu hỏi

1. Mạc Đĩnh Chi ham học và đã kiên trì bền bỉ học tập ra sao?

2. Nhờ kiện trì học tập, lớn lên Mạc Đĩnh Chi đã trở thành người như thế nào ?

Ghi nhớ

Ai cũng cần học tập để lớn lên xây dựng đất nước và tạo cho mình một cuộc sống tốt đẹp. Biết kiên trì, bền bỉ học tập thì nhất định học có kết quả.

"CÓ CHÍ THÌ NÊN"

(Tục ngữ)

BÀI 2

TÍCH CỰC THAM GIA CÔNG VIỆC CHUNG

Truyện kể

BÔNG LÚA MÌ

Ngày xưa có hai chú chuột tên là Crúc và Véc sống chung với một chú gà trống.

Một hôm gà trống quét sân thấy một bông lúa mì rơi trên mặt đất

- Crúc ơi, Véc ơi ! Gà trống gọi - Hãy xem đây, mình tìm được cái này !

Hai chú chuột cùng chạy lại nói :

truongxua.vn

- Đem đập đi !

- Nhưng ai đập ? - Gà trống hỏi.

- Không phải tôi. - Một con chuột nói.

- Cũng không phải tôi ! - Con chuột kia cũng nói.

- Được, tôi sẽ đập - Gà trống bắt tay vào việc luôn. Đập lúa xong, gà trống gọi :

- Crúc ơi, Véc ơi ! Hãy xem đây, mình đập được biết bao nhiêu hạt !

Hai chú chuột chạy đến, cùng bảo :

- Bây giờ mang hạt đến cối xay bột đi !

- Nhưng ai sẽ mang đi ? - Gà trống hỏi.

- Không phải tôi, cũng không phải tôi ! - Hai chú chuột cùng nói.

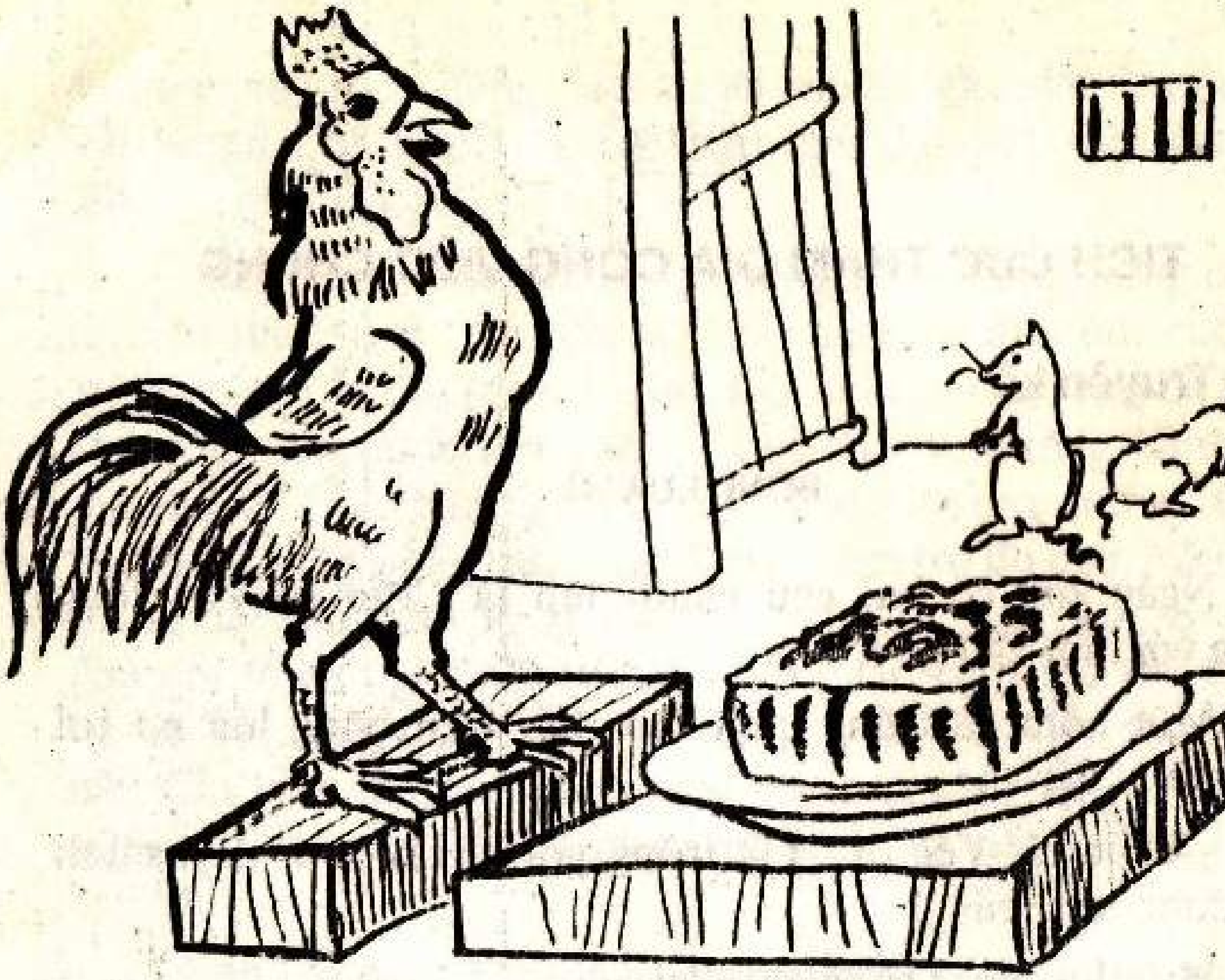

- Được, tôi sẽ mang đi - Gà trống vác túi lúa lên vai và đến cối xay bột.

Hai con chuột lại nhảy nhót vui vẻ. Gà trống trở về, cất tiếng gọi :

- Lại đây Crúc ! lại đây Véc ! Mình đã đem bột về đây!
Hai chú chuột vội reo :

- A ! Anh gà trống, anh giỏi quá ! Bây giờ phải nhào bột, đưa bột vào lò nướng thành bánh.

- Ai sẽ đưa bột vào lò ? - Gà trống hỏi.

Một lần nữa, hai chú chuột lại nói :

- Không phải tôi !

- Cũng không phải tôi !

Gà trống suy nghĩ và nói :

- Rõ ràng là tôi lại phải làm rồi.

Gà trống bắt đầu nhào bột, mang củi đến và nhóm lò. Lò vừa cháy, gà đưa bột vào lò. Hai con chuột lại nhảy múa reo hò. Bánh chín, gà trống kéo ra, đặt lên bàn. Hai chú chuột vội chạy ngay đến, chẳng cần ai mời.

- Ồ ! Đói quá ! - Crúc kêu lên.

- Mình thèm quá ! - Véc cũng kêu lên

Thế là hai chú chuột ngồi ngay vào bàn. Gà trống nói :

- Đợi chút nào ! Các bạn hãy nói cho biết, ai tìm ra bông lúa ?

- Anh chứ ai - Cả hai con cùng nói.

- Thế ai đập lúa ? - Gà trống hỏi.

- Anh đập lúa - Cả hai chuột lí nhí trả lời.

- Ai mang bột đến cối xay ?

- Cũng lại anh - Hai con trả lời giọng càng nhỏ hơn.

- Ai nhào bột ? Ai mang củi ? Ai nhóm lò ? Ai nướng bánh ?

- Anh làm tất cả ! Anh làm tất cả !

- Thế các chú làm gì ?

Biết trả lời thế nào ? Crúc và Véc lúng túng, bỏ chạy ra khỏi bàn. Gà trống không giữ. Vì không nên mời kẻ lười biếng ăn bánh.

Truyện dân gian U-Crai-na

Câu hỏi

1. Thái độ đối với công việc chung của gà khác với hai chủ chuột như thế nào ?

2. Khi công việc có kết quả, niềm vui và niềm tự hào thuộc về ai ?

truongxua.vn

Ghi nhớ

Việc chung đem lại lợi ích cho nhiều người, trong đó có ta. Ta phải bỏ công sức, thời giờ, tích cực tham gia cùng mọi người. Có như vậy, ta mới có niềm vui thực sự khi công việc đạt kết quả.

VIỆC CHUNG DÙ LỚN NHỎ,
BIẾNG LƯỜI LÀ KHÓ XONG,
PHẢI CHUNG SỨC, CHUNG LÒNG,
GÓP CÔNG CÙNG BÈ BẠN.

BÀI 3

ĐÚNG GIỜ TRONG SINH HOẠT CHUNG

Truyện kể

CẬU BÉ HAM CHƠI

Bính là một cậu bé được bố mẹ nuông chiều nên cậu rất ham chơi. Cậu ít khi xem đồng hồ để giữ đúng nền nếp sinh hoạt. Mỗi khi sắp làm gì hoặc đi đâu, cậu thường nán lại chơi một chút.

Có lần cô giáo tổ chức cho lớp đi xem phim. Khi rạp mở cửa soát vé, cô giáo cho các bạn xếp hàng vào xem thì thấy thiếu Bính.

- Các em có thấy bạn Bính đâu không ? - Cô giáo hỏi.

- Thưa cô, không ạ ! - Nhiều em cùng trả lời.

- Hay em Bính không đi xem chiều nay ? - Cô giáo hỏi tiếp.

- Thưa cô, lúc tan học về bạn Bính nói là bạn ấy có đi ạ ! - Một em trả lời

- Nếu vậy, các em chịu khó chờ bạn thêm chút nữa !

thuongmaitr

Cô giáo và các bạn chờ mãi, chờ mãi ... Tới khi người vào xem thưa dần, cô giáo dành cho các bạn vào. Sắp xếp chỗ ngồi cho các bạn xong, cô giáo lại tất tả ra đón Bính. Khi cô đưa được Bính qua cửa soát vé thì rạp cũng vừa tắt đèn. Cô giáo một tay dắt Bính, một tay quờ quờ tìm vào chỗ các bạn ngồi. Có tiếng quát từ phía sau :

- Nhanh lên, nhanh lên ! Đi đâu mà đến muộn ? Có cho người ta xem không nào ?

Cô giáo nói giọng nhỏ nhẹ, vội vàng :

- Vâng ! vâng ! Xin bác thông cảm ! Xong ngay đây ! Xong ngay đây !

Cô giáo và Bính vào đến chỗ ngồi. Mặt Bính vẫn nóng bừng bừng. Bính ân hận quá. Từ đó Bính chăm xem đồng hồ và không bao giờ đi muộn nữa.

Bùi Vũ

ruongxua.vn

Câu hỏi

1. Bính hay đi muộn, vì sao ?

2. Điều gì đã làm cho Bính ân hận và quyết tâm không bao giờ đi muộn nữa ?

3. Trong mọi sinh hoạt chung em đã đến đúng giờ chưa ?

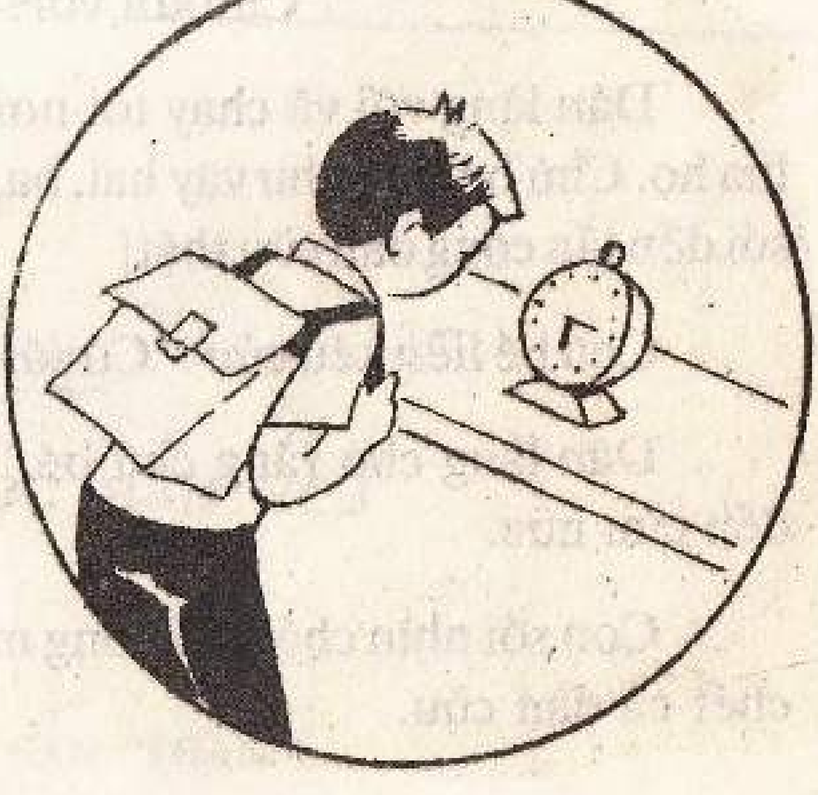

Ghi nhớ

Phải đến đúng giờ trong sinh hoạt chung. Mọi sự chậm trễ đều làm ảnh hưởng không tốt, có khi còn làm hỏng việc.

Đúng giờ trong sinh hoạt chung là tự trọng và tôn trọng người khác.

TA CẦN ĐÚNG HẸN, ĐÚNG GIỜ,
ĐỪNG PHIỀN NGƯỜI KHÁC PHẢI CHỜ RIÊNG TA.

BÀI 4

KHÔNG NÓI DỐI

Truyện kể

CHÚ BÉ NÓI DỐI

Một chú bé chăn cừu ở ngoài đồng với đàn cừu của mình. Một hôm chú nghịch ngộ la to lên như có chó sói đến bắt cừu :

"Cứu tôi với ! Sói ! Sói !"

Dân làng vội vã chạy tới nơi, mới vỡ lẽ là chú bé đã đánh lừa họ. Chú bé làm như vậy hai, ba lần. Rồi sau đó xẩy ra việc chó sói đến tấn công đàn cừu thật!

Chú bé liền kêu cứu : "Có sói ! Có sói ! Cứu tôi với !

Dân làng cho rằng chú bé lại đánh lừa họ, nên không ai đến cứu nữa.

Con sói nhìn chú bé không một chút sợ hãi và xông vào cắn chết cả đàn cừu.

Lép-Tôn-xtôi

thuongmaitr

Câu hỏi

1. Chú bé chăn cừu chơi trò nói dối đã chịu hậu quả gì?

2. Mọi người đối xử với kẻ nói dối như thế nào ?

Ghi nhớ

Nói dối là nói những điều sai sự thật.

Kẻ nói dối thường bị mọi người không tin và khinh bỉ.

Nói dối là một tính xấu, chúng ta cần tránh

ruongxua.vn

NÓI LỜI KHÔNG THẬT
SẼ MẤT LÒNG TIN
EM PHẢI GIỮ GÌN
LÒNG TIN VÔ GIÁ.

Bài 5

BÊNH VỰC BẠN YẾU

Truyện kể

ĐÔI BẠN THÂN

Vừa mới thấy bóng Ninh lưng gù, bọn trẻ đã ùa ra đuổi

theo, vây quanh trêu gheo. Chúng reo lên :

- A ! Bà còng ! Bà còng ! Chúng bay đi ra mà xem bà còng!

- Bà còng đi chợ trời mưa ... ha ...! ha !

Thấy vậy, Tôn từ xa vừa chạy tới, vừa nói to :

- Đừng sợ, Ninh ơi, đừng sợ !

Tôn cầm lấy tay Ninh, lừ mắt nhìn khắp lượt bọn trẻ. Bọn trẻ nhớn nhác nhìn nhau, láng dần.

Từ hôm đó, Ninh không bị chúng trêu ghẹo nữa. Và hai bạn trở nên thân nhau. Khi Ninh đánh rơi quyển sách hay cái bút xuống gầm ghế thì Tôn đã nhanh nhẹn nhặt lên, sợ Ninh cúi xuống khó nhọc. Giờ tan học, Tôn thu xếp hộ sách vở vào cặp, rồi lấy mũ cho Ninh. Việc làm ấy chẳng hôm nào Tôn quên.

Trích **"Dưới mái học đường"**

thuongmaitr

Câu hỏi

1. Ninh bị tật gì ? Ninh đã bị bọn trẻ trêu ghẹo ra sao ?

2. Tôn đã bênh vực và giúp đỡ Ninh như thế nào ?

3. Vì sao tình bạn giữa Ninh và Tôn lại trở nên thân thiết?

Ghi nhớ

Là người bạn tốt, em phải biết bênh vực, giúp đỡ bạn yếu, những bạn gặp khó khăn, bệnh tật.

BẠN BÈ GIÚP ĐỠ LẪN NHAU
MỘT TRƯỜNG, NÀO CÓ KHÁC ĐÂU MỘT NHÀ.

Bài 6

GẦN GŨI, GIÚP ĐỠ THẦY GIÁO, CÔ GIÁO

truongxua.vn

Truyện kể

THĂM CÔ GIÁO ỐM

Hôm nay cô giáo ốm. Thế là cả lớp phải nghỉ học. Cô giáo ốm ư ? Hương không nghĩ đến chuyện như thế bao giờ. Hương cứ tưởng chỉ có trẻ con mới ốm thôi. Hương và mấy bạn nữa về nhà xin phép mẹ đi thăm cô giáo. Vừa đi đường Hương vừa nghĩ về việc cô giáo ốm. Từ trước đến nay, Hương chỉ thấy cô giáo đến thăm học sinh ốm. Cô thăm cả Hương. Còn đi thăm cô như thế này, thì đây là lần đầu tiên. Hương còn nhớ khi em bị sốt, mẹ cứ phải ở bên em suốt ngày, suốt đêm. Chắc bây giờ cũng có người ở bên cạnh cô giáo.

Thế mà không ? Khi Hương và các bạn đến nơi, em mới

biết là cô ở nhà một mình. Cô đang nằm. Các em thấy không thể đứng ở ngoài hiên im lặng nhìn nhau. Hương mạnh dạn bước tới bên cô, nhớ lúc mẹ áp tay lên trán em, Hương nhẹ nhàng đặt bàn tay nhỏ nhắn của mình lên trán cô. Cô giáo mở mắt, cười mệt mỏi :

- Em Hương đấy à ?

Hương chào cô và nói :

- Cô sốt cao đấy, cô ạ ! Thế này thì cô không được ra gió đâu .

Cô giáo gật đầu .

Thế là cô giáo ốm thật rồi. Hương quay ra bảo các bạn:

- Cô ốm ! Khe khẽ cho cô ngủ. Hương nói nhỏ với các bạn. Một lúc sau các bạn về hết, chỉ còn lại một mình Hương. Hương không biết làm gì nữa, chỉ đứng nhìn cô. Cô giáo bảo em về. Em ngần ngừ rồi khẽ chào cô, quay ra cửa . Sực nhớ ra điều mẹ hay dặn em, và cả cô giáo lúc đến thăm cũng dặn em điềuđó.

- Cô chịu khó nằm yên cho chóng khỏi để ...

Hương ngập ngừng. Với em, thì là để đi học, đi chơi. Với cô giáo thì sao ? Hương lúng túng :

- Để ... hết ốm cô ạ !

Cô giáo bật cười nói thêm :

- Để lên lớp dạy các em ...

Hương nhoẻn cười. Có vậy mà em chẳng nghĩ ra.

Trên đường về nhà, Hương cứ băn khoăn mãi, ai nấu cháo cho cô ăn ? Ai bóp trán cho cô ? Ai nâng cô dậy ? Ai cho cô

uống thuốc ? Nghĩ thế, bước chân Hương cứ chậm dần, chậm dần lại .Cuối cùng em bước nhanh hơn. Em về xin phép mẹ đến trông nom cô giáo. Em sẽ cho cô uống thuốc, em bóp trán cho cô. Em kể chuyện "Cây khế" cho cô nghe, cô sẽ chóng khỏi.

Phong Thu

ruongxua.vn

Câu hỏi

1. Em Hương và các bạn đã đến thăm cô giáo trong dịp nào ?

2. Thấy cô giáo ốm, nằm ở nhà một mình, Hương đã nghĩ gì và làm gì ?

Ghi nhớ

Thầy giáo, cô giáo là người vất vả dạy ta nên người. Ta phải hết lòng kính yêu và quan tâm, săn sóc thầy giáo, cô giáo.

THẦY CÔ NHƯ THỂ MẸ CHA.
KÍNH YÊU, CHĂM SÓC, MỚI LÀ TRÒ NGOAN.

Bài 7

GIỮ LỜI HỨA

Truyện kể

NGUYÊN NHÂN CỦA MỘT HÌNH PHẠT

Ở sân nhà chúng tôi, các em vừa quyết định "không chơi với Hải hai tuần". Để mặc cậu ta chơi một mình cho đến bao giờ chừa thói đánh lừa bạn.

thuongmaitr

Việc như thế này :

Bọn trẻ quyết định cùng nhau đi xem một buổi chiếu phim ban ngày. Các em góp tiền mua vé và nghĩ xem giao việc này cho ai.

- Đưa tôi ! - Hải nói - Tôi biết hết các lối ra, lối vào ở đấy. Tôi sẽ đến trước một tiếng, mua những vé tốt nhất và chờ các cậu ở cửa vào.

- Thế không sai lời hứa chứ ? - Thu Hà nghi ngờ - Không hiểu sao Thu Hà lại không hi vọng lắm ở Hải.

- Không đời nào ! Yên tâm đi - Hải nói.

Buổi sáng, các em tắm rửa sạch sẽ, mặc quần áo đẹp và

đúng tám giờ rưỡi đã tập trung ở cửa rạp xiếc. Không thấy Hải đâu cả. Và ai cũng biết rằng, lấy vé vào ngày nghỉ không phải là dễ.

- Có lẽ Hải còn đang đứng xếp hàng ! Một em nói giọng thông cảm.

Năm phút ... rồi mười phút qua . Vẫn không thấy tăm hơi Hải đâu hết.

Tâm trạng vui tươi của các em dần chuyển sang lo lắng. Hải biến đâu mất nhỉ ? chỉ còn có năm phút nữa là đến giờ chiếu phim.

- Hay là chúng mình mua vé lấy ? - Một em rụt rè đề nghị.

Các em bắt đầu đếm xem mỗi người có bao nhiêu tiền. Nhưng gộp lại cũng không đủ tiền mua nổi hai cái vé, vì hôm qua tất cả tiền đã góp đưa cho Hải. Bây giờ chỉ còn đủ tiền ăn kem thôi.

ruongxua.vn

Qua những cánh cửa hành lang kín mít đã vang lên hồi chuông thứ ba ... âm nhạc rộn rã nổi lên.

TN: W 4953/91

Lúc này mới thấy Hải đến, vẻ xông xáo, băn khoăn :

- Thế nào ? Các bạn đến đủ chưa ? Bây giờ mình sẽ mua vé ngay thôi !

Nhưng chỗ bán vé đã treo biển "Hết vé hôm nay".

Đấy, câu chuyện đáng buồn ấy là nguyên nhân của hình phạt với Hải. Hải hứa là sẽ đến trước một tiếng mà lại đến chậm ; và nói là chờ ở cửa thì lại để các bạn phải chờ mình ; hứa là sẽ mua những vé tốt nhất thì lại không có cả những vé bình thường nhất.

Đã hứa mà quên ngay lời hứa là một lỗi lớn !

Phỏng theo **Đô-rô-khốp**

Câu hỏi

1. Vì sao các bạn quyết định không chơi với Hải trong hai tuần?

thuongmaitr

2. Hình phạt đó nặng nề như thế nào ? Có xứng với lỗi của Hải không ?

3. Từ câu chuyện trên có thể rút ra điều gì cho em ?

Ghi nhớ

Giữ lời hứa là làm đúng như lời mình đã nói, đã hứa hẹn. Giữ lời hứa là biết tự trọng và tôn trọng người khác. Có giữ lời hứa mới có được lòng tin của mọi người đối với mình.

NÓI LỜI PHẢI GIỮ LẤY LỜI,
ĐỪNG NHƯ CON BƯỚM, ĐẬU RỒI LẠI BAY.

(Tục ngữ)

Bài 8

TIẾT KIỆM TIỀN CỦA

Truyện kể

MỘT QUE DIÊM

Có một lần Bác Hồ đến thăm một đơn vị bộ đội. Sau khi thăm nơi ở, chỗ làm việc , câu lạc bộ, nhà ăn, chuồng lợn, Bác vào nhà bếp gặp chú Hào tổ trưởng anh nuôi (1) đang bê một nồi cơm to từ trên bếp lò xuống. Bác vui vẻ mở hộp thuốc lá, rút ra một điếu đưa cho chú Hào :

- Bác biếu chú ! Hút đi !

Rồi Bác lấy một điếu khác ra để hút.

uongxua.vn

Thấy Bác đang tìm que châm lửa. Hào nhanh nhẹn rút bao diêm trong túi áo, lấy một que định quẹt lửa mời Bác. Bác liền ngăn lại :

- Chú để dành diêm mà nhóm bếp. Bác châm lửa trong lò cũng được - Ngừng một lát, Bác hỏi Hào :

- Chú có biết phải qua tay bao nhiêu người mới làm ra một que diêm không ?

- Thưa Bác có ạ !

Bác ân cần nhắc nhở :

- Mỗi khi dùng một que diêm, chúng ta phải nhớ tới công sức của bao người.

---

(1) Anh nuôi : tên gọi thân thiết các chú bộ đội làm nhiệm vụ nấu ăn, nuôi quân.

Tất cả chúng tôi đều thấm thía câu nói ấy. Bác đã dạy chúng tôi một bài học sâu sắc về đạo đức. Phải luôn nhớ ơn những người làm ra của cải để nuôi mình. Phải tiết kiệm để xây dựng đất nước.

Theo **Vũ Trọng Tâm**

Câu hỏi

1. Vì sao Bác Hồ lại tiết kiệm từng que diêm ?

2. Trong sinh hoạt hàng ngày, em cần phải tiết kiệm những gì và tiết kiệm như thế nào ?

Ghi nhớ

Tiền bạc và mọi của cải là công sức mồ hôi, nước mắt của cha mẹ và bao người làm nên. Em cần tiết kiệm tiền của để khỏi gặp khó khăn khi thiếu thốn .

Ở ĐÂY MỘT HẠT CƠM RƠI,
NGOÀI KIA, BAO HẠT MỒ HÔI THẤM ĐỒNG.

(Ca dao)

BÀI 9

TIẾT KIỆM THỜI GIỜ

Truyện kể

MỘT PHÚT

Mọi người trong gia đình đều có tính cẩn thận và quí trọng thời giờ, chỉ trừ có bé Mi-chi-a. Mi-chi-a bao giờ cũng chậm trễ hơn người khác. Đúng 11 giờ trưa, mọi người ngồi vào bàn cơm, chỉ có Mi-chi-a chưa tới. Mẹ gọi :

- Mi-chi-a ! Lại ăn cơm, nhanh lên con !

- Một phút nữa thôi, mẹ ạ ! - Em thường trả lời như thế và Mi-chi-a có thói quen : hễ có người gọi em làm một việc gì đó, lần nào em cũng trả lời :

ruongxua.vn

- Một phút nữa !

Ba em thường bảo :

- Đến bao giờ con mới biết quí thời giờ ?

- Một phút có là bao, ba à !

Một hôm, ở trường có cuộc thi trượt tuyết. Mi-chi-a rất thích môn thể thao này, và quả thật em trượt tuyết rất giỏi. Em tin chắc mình sẽ về đích đầu tiên. Nhưng kết quả không như vậy, bạn Vích-to chiếm giải nhất, còn em về thứ nhì.

Mi-chi-a về nhà, mặt buồn rười rượi. Em kể cho ba em nghe về thất bại của mình. Ba nghe xong mỉm cười :

- Có hề gì, một phút có là bao, con về sau bạn Vích-to có một phút thôi mà !

Lần đó , Mi-chi-a hiểu rằng trong cuộc sống, con người

chỉ cần một phút thời gian, cũng làm nên chuyện quan trọng.

I.U.Zô-lô-ba-rép

Câu hỏi

1. Mi-chi-a có thói quen dùng thời giờ như thế nào ?

2. Em thường giải thích với cha mẹ về điều đó ra sao ?

3. Sự việc gì đã làm cho Mi-chi-a hiểu là cần phải quí từng phút ?

Ghi nhớ

Thời giờ rất cần cho mọi người để làm nhiều việc có ích; nhưng thời giờ lại qua đi rất nhanh, nếu không biết quý trọng và tiết kiệm thì sẽ để trôi đi vô ích.

THỜI GIAN THẤM THOÁT THOI ĐƯA, (1)
NÓ ĐI NÓ MẤT CÓ CHỜ ĐỢI AI ?
CON ƠI, CHỚ NÊN DỘNG DÀI,
ĐỪNG NHƯ CON BƯỚM LÀ LOÀI CHƠI DÔNG.

(Ca dao)

(1) Thoi đưa : thoi để dệt vải, khi dệt thoi lao vun vút, Ý nói thời gian đi rất nhanh.

thuongmaitr

BÀI 10

CHĂM SÓC ÔNG BÀ, CHA MẸ

Truyện kể

QUẠT NỒNG, ẤP LẠNH

Ngày xưa, có một cậu bé tên là Hoàng Hương được bà con xóm làng khen là đứa con hiếu thảo. Khi Hoàng Hương lên 9 tuổi, chẳng may mẹ lâm bệnh nặng rồi qua đời.

Ở với cha, Hoàng Hương hết lòng kính yêu phụng dưỡng (1), sớm khuya chăm sóc cha. Mùa đông, trước khi cha lên giường nằm, Hoàng Hương lấy thân mình ấp lên chăn chiếu cho ấm, để cha khỏi lạnh. Mùa hè, trước khi cha ngủ Hoàng Hương lấy quạt xua muỗi, quạt màn, chiếu, quạt gối, chăn, xua tan hơi nóng để cha được yên giấc.

Lòng hiếu thảo của Hoàng Hương được đồn đến tai nhà vua. Vua ban cho Hoàng Hương bốn chữ "Người con hiếu thảo"(2)

truongxua.vn

Người đời sau có câu thơ :

TRẺ THƠ BIẾT ĐẠO LÀM CON,
HOÀNG HƯƠNG - GƯƠNG SÁNG VẪN CÒN SOI CHUNG.

Phỏng theo **Anh Châu**
(Hai bốn tấm gương hiếu thảo - Nhị thập tứ hiếu)

Câu hỏi

1. Hoàng Hương chăm sóc cha như thế nào ? Việc làm đó nói nên điều gì ?

2. Người thời đó và người thời sau đã nói về Hoàng Hương như thế nào ?

---

(1) Phụng dưỡng : nuôi dưỡng, chăm sóc

(2) "Người con hiếu thảo" : Người con biết kính yêu và chăm sóc cha mẹ.

Ghi nhớ

Ông bà sinh ra cha mẹ, cha mẹ sinh ra ta. Bổn phận của chúng ta là phải kính trọng, yêu thương và chăm sóc để ông bà, cha mẹ vui lòng, như thế mới là người con hiếu thảo.

CÔNG CHA NHƯ NÚI THÁI SƠN
NGHĨA MẸ NHƯ NƯỚC TRONG NGUỒN CHẢY RA
MỘT LÒNG THỜ MẸ, KÍNH CHA
CHO TRÒN CHỮ HIẾU MỚI LÀ ĐẠO CON.

thuongmaitr

BÀI 11

GIÚP ĐỠ HÀNG XÓM LÁNG GIỀNG

Truyện kể

THẤY TRỜI MƯA

Bác Lợi đang làm việc ở cơ quan, bỗng trời tối sầm lại, mây đen kéo đến, rồi mưa đổ xuống như trút. Bác Lợi sực nhớ ở nhà có chiếc chăn bông, hai cái áo len phơi ngoài sân. Trước khi đi làm, bác lại quên không nhờ Tuấn ở nhà bên cạnh để ý hộ. Cả nhà bác Lợi hôm nay đi vắng. Nếu cơ quan ở gần thì bác đã xin phép chạy ù về nhà thu dọn, nhưng cơ quan lại ở xa quá, bác đành chịu. Thôi thế là chăn, áo ướt hết ! Nghĩ vậy bác không yên.

ruongxua.vn

Tan giờ làm việc, bác đạp xe thật nhanh về nhà. Về đến nhà bác không nhìn thấy chăn bông và áo len ở ngoài sân đâu cả. Cửa vào nhà vẫn khóa, bác đang ngơ ngác thì Tuấn ở nhà bên cạnh chạy sang nói :

- Bác ơi, thấy trời sắp mưa to, cháu chạy sang thu chăn bông và áo len cho bác, cháu để cả ở trong nhà cháu đấy, bác ạ !

- Bác phơi ở dây thép cao như thế, cháu làm thế nào lấy xuống được ?

- Cháu vào nhà, bưng ghế ra rồi cháu đứng lên ghế, rút cả xuống. Vừa mang chăn và áo vào nhà thì mưa sập xuống. Gớm, cái chăn bông của bác nặng lắm.

Rồi không đợi bác Lợi nói, Tuấn vội khoe :

- Cháu còn cất cả cho bác cái chổi rơm để ở ngoài sân. Chổi ấy bị nước mưa thì nát hết.

Bác Lợi nhìn Tuấn âu yếm :

- Nếu không có cháu thì hôm nay chăn và áo của bác ướt hết. Bác cám ơn cháu.

Tuấn lễ phép chào bác Lợi rồi trở về nhà.

Xuân Vũ

"Dành cho các em"

(Báo Hà Nội mới - 1979)

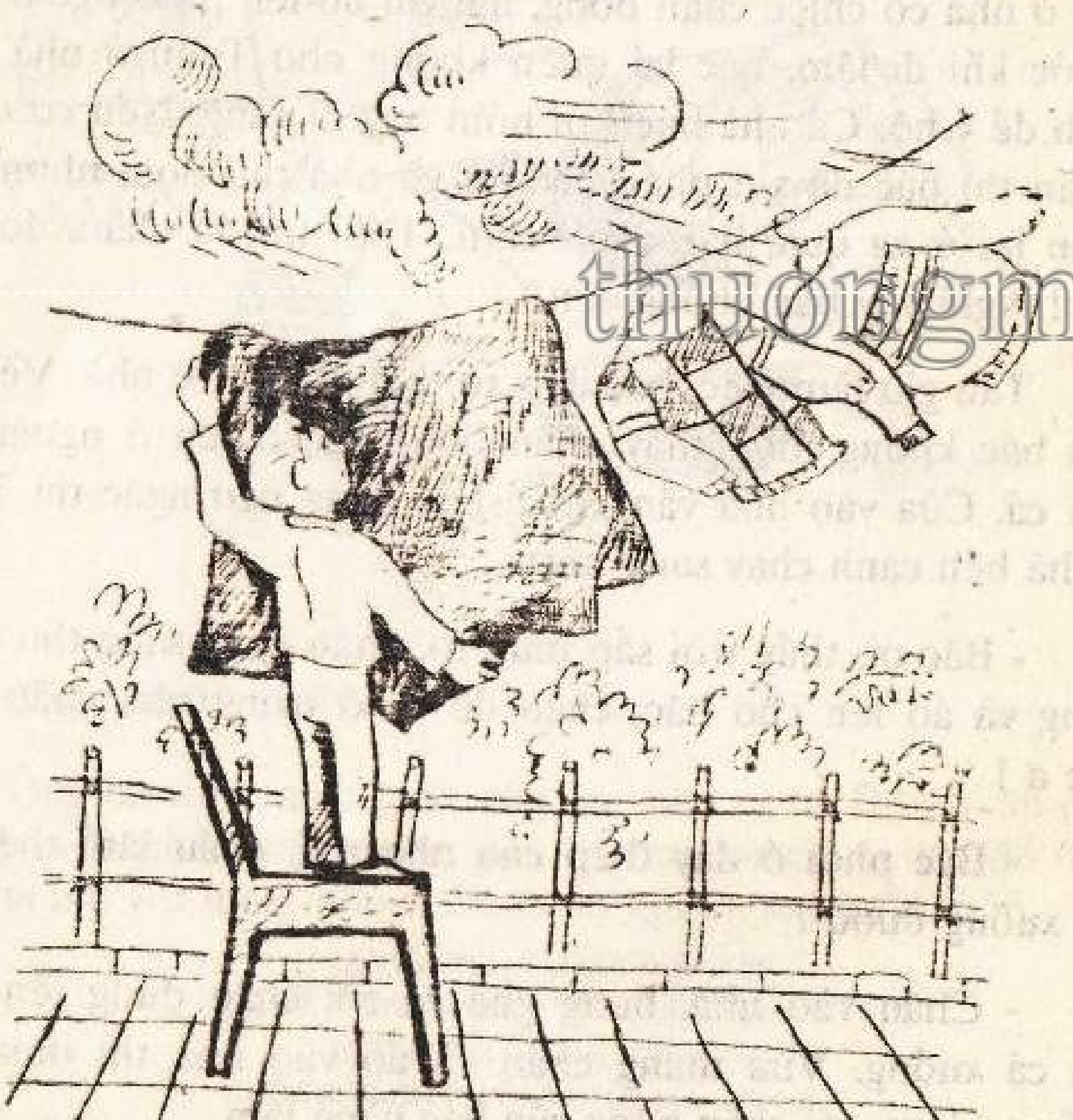

thuongmaitr

Câu hỏi

1. Thấy trời sắp mưa to, ở nơi làm việc bác Lợi đã nghĩ gì ?

2. Ở nhà, khi thấy trời sắp mưa, Tuấn đã sang sân nhà bác Lợi làm gì ?

3. Việc làm của Tuấn đã bộc lộ rõ đức tính gì ?

Ghi nhớ

Đối với bạn bè, hàng xóm, các em cần phải giúp đỡ chân tình. Việc đó đem lại cho các em niềm vui. Hơn nữa cũng có lúc các em lại cần đến sự giúp đỡ của người khác. Giúp đỡ lẫn nhau, là một việc làm tốt đẹp, cần thiết trong đời sống hàng ngày.

GIÚP NGƯỜI, NGƯỜI LẠI GIÚP TA,
TÌNH LÀNG, NGHĨA XÓM, ĐẬM ĐÀ THÂN THƯƠNG.

truongxua.vn

BÀI 12

LỄ PHÉP VỚI NGƯỜI LỚN

Truyện kể

LỜI CHÀO

Một người cha cùng đứa con nhỏ đi trên đường mòn ở trong rừng. Bốn bề im ắng. Chỉ nghe đâu đó từ phía xa vọng lại tiếng chim gõ kiến và tiếng suối rì rào giữa rừng lá. Bỗng đứa con nhìn thấy một bà cụ đang chống gậy đi tới.

- Cha ơi ! Bà cụ đi đâu đấy ? Đứa con hỏi.

- Đi thăm, đi đón, hoặc đi tiễn một người nào đó - Người cha trả lời - Người cha lại dặn thêm :

- Khi gặp bà cụ chúng ta sẽ nói với cụ : Chào cụ ạ !

- Vì sao phải nói với cụ như thế hở cha ? Đứa bé ngạc nhiên hỏi lại. Chúng ta có quen biết gì bà cụ đâu ?

- Khi gặp bà cụ, chúng ta sẽ nói : "Chào cụ ạ" và con sẽ hiểu nói vậy để làm gì.

Bà cụ đã hiện ra trước mặt.

- Chào cụ ạ - Đứa con nói.

- Chào cụ ạ - Người cha nói

- Chào ông, chào cháu. Bà cụ nói và mỉm cười.

Đứa con nhìn với vẻ sửng sốt : mọi vật ở xung quanh như đang thay đổi. Mặt trời rực rỡ. Trên cành cây cao gió lướt nhẹ nhàng. Những chiếc lá rung rinh đùa giỡn. Chú bé cảm thấy vui sướng trong lòng.

thuongmaitr

- Vì sao lại như thế nhỉ ? Đứa con hỏi.

- Vì chúng ta đã chào bà cụ và bà cụ đã mỉm cười.

Lời chào có một tác dụng kì lạ, nó khơi dậy những tình cảm tin cậy, gần gũi lẫn nhau giữa người và người. Nó làm cho tâm hồn con người rộng mở.

Xu-khôm-lin-ski

Câu hỏi

1. Khi chào bà cụ và đã được bà cụ chào lại, cậu bé đã cảm nhận được điều gì mà trước đó không có ?

2. Lễ phép với người lớn biểu hiện trước hết ở lời chào, ngoài ra còn có cách nói năng và cử chỉ nào khác nữa không ?

Ghi nhớ

Khi gặp người lớn hơn, em cần cư xử lễ phép.

truongxua.vn

Trước tiên : phải biết chào hỏi ; khi nói năng phải biết dùng những từ : vâng, dạ, ạ, thưa ..., giọng nói vừa đủ nghe; khi đưa hoặc nhận một vật gì, em nên dùng hai tay.

GẶP NGƯỜI LỚN TUỔI HƠN TA
CƯ XỬ LỄ PHÉP, MỚI LÀ NGƯỜI NGOAN.

BÀI 13

GIỮ TRẬT TỰ, VỆ SINH NƠI CÔNG CỘNG

Truyện kể

MỘT CÚ "SÚT"

Anh Cả vừa đèo Kha đến đầu phố thì nghe tiếng bọn Thanh reo lên. Chắc bọn này đang tập "sút". Giá ở nhà thì

hôm nay nhất định Kha cũng ra đây tập với bọn chúng.

Kha ngả người ra phía sau để nhìn cho rõ. Cậu Thanh bắt "nhựa lắm" (1) và "sút" cũng mạnh dáo để, chẳng thế mà Bắc và Minh cứ chạy theo bóng suốt mặt đường.

Chiếc xe đạp lướt qua trước mặt Thanh. Thanh không chú ý vì còn mải nhìn quả bóng đang lăn ở gần cuối phố. Để khuyến khích Thanh, Kha vừa vỗ tay, vừa reo :

- Hoan hô thủ môn Thanh ! Hoan hô !

Bỗng một tiếng "bốp" làm Kha giật mình.

Anh Cả đưa tay lên bưng mặt . Chiếc xe loạng choạng, Anh Cả và Kha ngã xuống ! Thì ra Bắc đã sút quả bóng vào giữa mặt anh Cả. Khắp mặt mày anh Cả bị trát đất, bụi tung vào mắt làm đôi mắt của anh Cả cứ hấp háy.

Anh Cả đe sẽ mách thầy giáo. Còn Kha thì vừa ôm đầu, vừa la thét:

(1) Bắt "nhựa lắm" : ý nói bắt rất trúng.

thuongmaitr

- Các cậu vô ý quá, vô ý quá...!

Bọn Thanh, Bắc đứng im. Lúc sau Thanh nói với Kha:

- Thôi từ mai chúng tớ không đá ở đây nữa mà sẽ vào trong sân đình.

Theo báo **"Thiếu niêntiền phong -1980"**

Câu hỏi

1. Thanh, Minh, Bắc đã đá bóng ở đâu ?

2. Chơi đùa ở đường phố và nơi có đông người qua lại có hại như thế nào?

3. Vì sao phải giữ trật tự, vệ sinh nơi công cộng ?

Ghi nhớ

Những nơi có nhiều người và xe cộ qua lại, chúng ta không nên làm mất trật tự, vệ sinh, gây ảnh hưởng xấu đến người khác. Giữ gìn trật tự, vệ sinh nơi công cộng là góp phần thực hiện nếp sống mới.

truongxua.vn

MẶT ĐƯỜNG, HÈ PHỐ NGƯỜI ĐÔNG
VỆ SINH, TRẬT TỰ, GẮNG CÔNG GIỮ GÌN.

Bài 14

BẢO VỆ CÂY TRỒNG, VẬT NUÔI

Truyện kể

HAI CÂY NON VEN ĐƯỜNG

Nắng sớm đã bừng lên, những hạt sương đêm còn lấp lánh trên lá cành của những cây báng súng non.

Đồi cây mới trồng được hai mùa đã lớn cao, xanh mượt. Con đường mòn tắt qua đồi cây dẫn đến trường. Bàn Thành Lâm và Bàn Văn Tỏa đã quen đi lại chốn này. Chợt Lâm ngừng bước :

- Tỏa ơi ! Ai làm đổ hai cây này rồi ?

- Không biết ! Chắc trận gió đêm qua !

Lâm nâng cây báng súng non đứng dậy,nhưng khi bỏ tay ra nó lại nằm rạp xuống đất.

- Thôi, để đấy, đến lớp không muộn rồi - Tỏa giục. Rồi hai bạn nhỏ người Dao lại thoăn thoắt như hai chú sóc con đến trường.

Cả buổi học hôm ấy, nhiều lúc Lâm cứ nghĩ tới hai cây

thuongmaitr

báng súng nằm vật dưới đất mà tiếc, mà thương. Giá hai cây ấy không bị gẫy thì sau này lớn lên sẽ đẹp biết bao.

Tan học, Lâm bảo Tỏa :

- Ta đi xin hai cây báng súng khác trồng vào đấy đi !

Thế là cả buổi trưa hôm ấy Lâm và Tỏa vào trong bản xin được hai cây báng súng cũng bằng hai cây cũ. Hai em cặm cụi đào bới đất và đặt hai cây vào chỗ hai cây báng súng đã bị gãy. Các em vun gốc và tưới nước cho cây.

Rồi cứ mỗi buổi đến trường, các em lại tạt qua chỗ hai cây báng súng... Thấm thoắt đã hơn một tháng, hai cây báng súng vươn lên xanh tốt không kém những cây xung quanh.

Theo **Lê Mai**

(Báo *Nhi đồng Việt Nam* - 1985)

truongxua.vn

Câu hỏi

1. Trên đường đi đến trường, hai em Lâm và Tỏa thấy gì ?

2. Các em đã làm gì khi thấy hai cây báng súng non bị gãy ?

3. Vì sao phải bảo vệ cây trồng, vật nuôi ?

Ghi nhớ

Cây trồng cho ta gỗ, hoa quả, bóng mát, vẻ đẹp. Chó giữ nhà, mèo bắt chuột, lợn gà ngan ngỗng cho ta thịt để làm thức ăn.Vì vậy, chúng ta phải bảo vệ chăm sóc cây trồng, vật nuôi.

HÀNG CÂY LẤY GỖ BÊN ĐƯỜNG
CHE EM BÓNG MÁT ĐẾN TRƯỜNG THÊM VUI

Bài 15

BẢO VỆ CÁC CÔNG TRÌNH CÔNG CỘNG, CÁC DI TÍCH LỊCH SỬ VÀ DI TÍCH VĂN HÓA

Truyện kể

CHUYỆN NHỎ TRÊN HÈ PHỐ

Trưa hôm ấy, tôi có dịp gửi xe đạp ở bên cạnh Nhà hát lớn thành phố Hải Phòng, chỗ trông sang hiệu sách nhân dân. Khu vực gửi xe đạp đã được qui định sẵn, nhưng một người coi xe muốn rộng hơn bèn đóng một cái cọc sắt khá to xuống nền xi măng phẳng phiu để chăng dây mới. Giá như không có tiếng nói của một em bé, có lẽ tôi cũng bỏ qua cái chuyện "vặt vãnh" ấy. Nhưng tôi đã phải chú ý : một cậu bé dáng chừng là học sinh lớp 5, ăn mặc gọn gàng, sạch sẽ, khuôn mặt sáng sủa, tay cắp cặp sách màu đen, dừng lại nói với người coi xe :

- Sao anh lại đóng cọc sắt trên hè phố, làm hỏng vỉa hè?

Người coi xe phớt lờ câu hỏi của cậu bé, tiếp tục nện búa chan chát. Mặt hè đang nhẵn nhụi, bỗng chốc bị thương : một lỗ thủng to bằng miệng bát ăn cơm. Từ lỗ thủng đó, ai mà biết được rồi sau sẽ phá to ra đến đâu.

Cậu bé lại ôn tồn :

- Anh không nên đóng cọc trên vỉa hè !

Người coi xe quắc mắt nhìn em bé :

- Việc gì đến mày !

thuongmaitr

Một bà trong nhóm coi xe tiến lại phía em, ra vẻ trịnh trọng :

- Chúng tôi coi xe ở đây, được phép làm thế.

Cậu bé hơi bực mình :

- Không ai cho phép như vậy ! ... Ô kìa ! Em đã bảo là anh không được làm hỏng vỉa hè.

- Nhóc con ! Cút đi !

Mấy người lớn đi qua, hoặc vào lấy xe, gửi xe, chỉ nhìn thoáng qua cậu bé, có người không nhìn cậu, không nghe thấy tiếng nói của cậu. Ai nấy mải miết với công việc riêng của mình. Còn cậu bé bị đuổi, bị mắng nhưng chưa chịu đi. Cậu có vẻ băn khoăn, khó chịu, hai mắt cứ dán vào cái lỗ thủng trên vỉa hè lát phẳng phiu sát Nhà hát lớn.

Đến lúc ấy tôi không thể không lên tiếng được :

ruongxua.vn

- Em bé nói phải, anh không nên làm như thế.

Người coi xe vẻ cáu kỉnh đã phải nhổ chiếc cọc, vứt xoảng một cái trên vỉa hè.

Thế là, tinh thần bảo vệ của công, bảo vệ cái đẹp của vỉa hè ở một thành phố lớn của một em bé đã khiến người khác phải suy nghĩ và ngăn chặn được việc làm có hại.

Theo **Đào Ngọc Đệ**
(Báo *Phụ nữ Việt Nam* **tháng 4-1983)**

Câu hỏi

1. Khi thấy người coi xe đạp đóng cọc sắt xuống nền hè phố lát xi măng, cậu học sinh đã tỏ thái độ như thế nào ?

thuongmaitr

2. Trước thái độ kiên quyết của cậu bé và người xung quanh, người coi xe đạp đã làm gì ?

3. Vì sao cậu bé lại không cho người coi xe đạp đóng cọc sắt xuống nền hè phố lát xi măng ?

Ghi nhớ

Các công trình công cộng, di tích lịch sử và văn hóa đều do nhân dân đóng góp tiền của, công sức xây dựng nên. Đặc biệt các di tích lịch sử, văn hóa còn là của cải vô giá của ông cha ta từ xưa để lại. Chúng ta phải có trách nhiệm giữ gìn và bảo vệ.

NHỮNG DI TÍCH, NHỮNG CÔNG TRÌNH,
ÔNG CHA XÂY DỰNG, CHÚNG MÌNH GIỮ CHUNG

MỤC LỤC

	Trang
Bài 1. Kiên trì, bền bỉ học tập	3
Bài 2. Tích cực tham gia công việc chung	5
Bài 3. Đúng giờ trong sinh hoạt	8
Bài 4. Không nói dối	10
Bài 5. Bênh vực bạn yếu	11
Bài 6. Gần gũi, giúp đỡ thầy giáo, cô giáo	13
Bài 7. Giữ lời hứa	16
Bài 8. Tiết kiệm tiền của	19
Bài 9. Tiết kiệm thì giờ	21
Bài 10. Chăm sóc ông bà, cha mẹ	23
Bài 11. Giúp đỡ hàng xóm láng giềng	25
Bài 12. Lễ phép với người lớn	27
Bài 13. Giữ trật tự vệ sinh nơi công cộng	29
Bài 14. Bảo vệ cây trồng, vật nuôi	31
Bài 15. Bảo vệ các công trình công cộng, các di tích lịch sử và di tích văn hóa	34

ruongxua.vn

thuongmaitruongxua.vn

ĐẠO ĐỨC 4
In 200.000 bản
Khổ 14,5 x 20,5
tại XN in Tài chính - Vật giá
Quảng Nam - Đà Nẵng
In xong và nộp lưu chiểu
tháng 5 năm 1990

Giá : 300đ